

Михаило Петровић АЛАС

ЖИВОТ
дело
време

Српска академија наука и уметности

МИХАИЛО
ПЕТРОВИЋ
150 АЛАС
година од рођења

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

МИХАИЛО ПЕТРОВИЋ АЛАС: ЖИВОТ, ДЕЛО, ВРЕМЕ
ПОВОДОМ 150 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА

Издаје

Српска академија наука и уметности
Кнеза Михаила 35, Београд

За издавача

академик Владимир С. Косић

Главни уредник

академик Марко Анђелковић

Уредници публикације

академик Сиван Пилиповић
академик Градимир В. Миловановић
проф. др Жарко Мијајловић

Дизајн корица

Драјана Лацмановић-Лекић

Припрема за штампу

Досије студио, Београд

Избор ликовних прилога

Маја Новаковић

Лектура и коректура

Невена Ђурђевић
Снежана Крсић-Букарица

Штампа

Планета принт, Београд

Тираж: 750 примерака

ISBN 978-86-7025-808-2

© Српска академија наука и уметности, 2019.

Издавање ове монографије потпомогнуто је средствима Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије и компаније Телеком Србија.

МИХАИЛО ПЕТРОВИЋ АЛАС
ЖИВОТ, ДЕЛО, ВРЕМЕ

ПОВОДОМ 150 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

Репрезентативна издања, као што је ова монографија, подразумевају ангажовање, ентузијазам и сарадњу већег броја људи и институција. Овом приликом желимо да се захвалимо свима који су учествовали или на неки начин допринели или помогли настанак и објављивање овог дела.

Нашу захвалност на уложеном труду упућујемо пре свега ауторима тематских прилога који су на високом и стручном нивоу осветлили главна места из научне и личне биографије Михаила Петровића Аласа, а притом успели да очувају увек важну компоненту читљивости и занимљивости текста за општу публику. Захваљујемо се госпођи Снежани Крстић-Букарица и госпођи Невени Ђурђевић из Сектора за издавачку делатност САНУ за добро урађену лектуру и њиховом доприносу да лепо написана реч изгледа још лепше.

Монографија је илустрована многобројним фотографијама и копијама докумената које су добијене захваљујући љубазности Архива САНУ, Библиотеке САНУ, Математичког института САНУ, Архива Србије, господина Виктора Лазића из Удружења „Адлигат“, господина Јована Ханса Ивановића и његовој Фондацији „Михаило Петровић Алас“, ОШ „Михаило Петровић Алас“, Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“, Музеја града Београда, Завода за уџбенике у Београду, Виртуелној библиотеци Математичког факултета у Београду и Дигиталном легату „Михаило Петровић Алас“.

Издавање ове публикације финансијски су помогли ЈП „Србијагас“, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, пре свега кроз научне пројекте у којима учествује већи део аутора прилога, и компанија Телеком Србија. Упућујемо им велику захвалност за учињену помоћ.

На крају, захваљујемо се господину Мирку Милићевићу из издавачке куће „Досије студио“ за одличну техничку припрему монографије.

С. Пилиповић, Г. Миловановић, Ж. Мијајловић

САДРЖАЈ

7 | Реч уредника

МИХАИЛО ПЕТРОВИЋ АЛАС: ЖИВОТ И ДЕЛО

- 13 | Жарко Мијајловић, *Михаило Пејровић Алас и његово време*
35 | Стеван Пилиповић, *Академик Михаило Пејровић – доприноси у науци и настави*
65 | Градимир В. Миловановић, Миодраг Матељевић, Милољуб Албијанић,
Српска школа математике – од Михаила Пејровића до Шанијске листе
93 | Војислав Андрић, *Педагошки рад Михаила Пејровића*

МИХАИЛО ПЕТРОВИЋ У ФИЛОЗОФИЈИ, КЊИЖЕВНОСТИ И ЈАВНОМ ЖИВОТУ

- 115 | Слободан Вујошевић, *Математичка феноменологија и филозофија математике*
127 | Никола Петровић Морена, *Математичка феноменологија између мита и стварности*
143 | Ђорђе Видановић, *Михаило Пејровић Алас и савремена когнитивна наука*
157 | Михајло Пангић, *О рибарству и књижевним радовима Михаила Пејровића Аласа*
171 | Милан Божић, *Путовање и јуџојиси*
185 | Ненад Теофанов, *Рибарење Михаила Пејровића – један поглед*

МИХАИЛО ПЕТРОВИЋ: ИЗУМИ И ПАТЕНТИ

- 201 | Радомир С. Станковић, *Хидроинтегратор Михаила Пејровића Аласа*
215 | Катица Р. (Стевановић) Хедрих, *Механика и инжењерство у делу Михаила Пејровића*
233 | Миодраг Ј. Михаљевић, *Михаило Пејровић Алас и државне шифре између два светска рата*

МАТЕМАТИЧКО НАСЛЕЂЕ МИХАИЛА ПЕТРОВИЋА, ПРИЛОЗИ

- 249 | Зоран Огњановић, *Тадија Пејовић и логичка игра наследника Михаила Пејровића Аласа*
257 | Владимир Драговић, *Михаило Пејровић, алгебарска геометрија и диференцијалне једначине*

- 267 | Наташа Крејић, *Група за нумеричку математичку у Новом Сагу*
275 | Дора Селеши, *Михаило Пејровић Алас – научно завештање и савремене тјеквине у теорији вероватноће*

МИХАИЛО ПЕТРОВИЋ У МЕДИЈИМА И АРХИВИМА

- 285 | Маја Новаковић, *Дигитализација наслеђа Михаила Пејровића Аласа*
299 | Марија Шеган-Радоњић, *Документи о Михаилу Пејровићу у архиву Математичког института САНУ (1946–1954)*

ГЕНЕАЛОГИЈА

- 309 | Бошко Јовановић, *Математичка генеалогичка Михаил Пејровића Аласа*
329 | *Математичка генеалогичка стабло Михаила Пејровића*, приредио Жарко Мијајловић
347 | Напомене

МИХАИЛО ПЕТРОВИЋ: ИЗАБРАНА БИБЛИОГРАФИЈА

- 359 | *Прилози библиографији и извори података*, приредили Жарко Мијајловић и Стеван Пилиповић

РЕЧ УРЕДНИКА

Већ први сусрет са делом Михаила Петровића указује на личност која је по многим одликама била полихистор. Академик Петровић био је пре свега надарен математичар и угледан професор Универзитета у Београду, али и рибар, књижевник, филозоф, музичар, светски путник и путописац. Имао је диплому из математике Велике школе у Београду и стекао лисанс из математике, физике и хемије на Сорбони. У 26. години, свега годину дана по завршетку редовних студија, на истом универзитету брани докторат математичких наука као студент чувених француских математичара Анрија Поенкареа, Шарла Ермитеа и Шарла Емила Пикара. Већ исте 1894. године постаје професор Велике школе и доноси дух француске математике у Београд. Тада почиње његово дуго и плодно путовање кроз науку док, захваљујући њему, Београд хвата корак у математичким наукама са другим великим европским центрима. Постао је покретач и вођа српске математике и снажно допринео духу савремене европске науке у Србији.

Петровић је подједнако добро познавао и добијао прворазредне резултате у неколико математичких области: диференцијалним једначинама, нумеричкој анализи, теорији функција комплексне променљиве и геометрији полинома. Занимао се и за природне науке, хемију, физику и биологију, у којима је такође објављивао научне радове. У научном раду задовољавао је строге стандарде најразвијенијих европских држава. У бриљантном успону, за свега неколико година, до почетка 20. века написао је тридесетак радова које је објавио у водећим европским математичким часописима. Зато је већ са 30 година изабран за члана Српске краљевске академије, а убрзо и многих иностраних академија и угледних струковних друштава. Доживео је такође највећу почасти светске математичке заједнице: налази се у малој групи математичара (13) који су имали бар пет пленарних или предавања по позиву на Светском конгресу математичара (ICM). Одржао је пет таквих предавања: 1908, 1912, 1924, 1928. и 1932. У математичкој заједници сматра се да је један овакав позив еквивалентан *“of an induction to a hall of fame”*. Поред тога, узима се да је Петровић основао нове научне дисциплине, математичку феноменологију и теорију математичких спектра. Изумео је неколико аналогних рачунских машина, имао техничке патенте и био главни криптограф српске и југословенске војске. До Другог светског рата, све докторске дисертације из математике које су одбрањене на Универзитету у Београду урађене су под његовим менторством. У вези са тим је и једно од највећих и најважнијих достигнућа

професора Петровића – оснивање српске математичке школе. Из ове школе изашао је велики број угледних математичара не само у Србији, већ и широм света.

Ове, 2018. године, српски математичари и Српска академија наука и уметности обележавају 150 година од рођења Михаила Петровића Аласа. Током године, Академија је организовала велику изложбу посвећену Петровићу, свечани скуп и конференцију. Ова монографија једно је од обележја овог важног јубилеја српске математике. О Петровићу се доста писало, крајем прошлог века објављена су његова сабрана дела. Зато су уредници и писци ауторских прилога имали доста тежак задатак да пронађу нове детаље из живота и дела професора Петровића. Тим пре што је његово дело огромно, креће се у разним правцима и обухвата теме које је на први поглед тешко спојити. Како је једном приликом споменуо Драган Трифуновић, Петровићев биограф и велики познавалац његовог дела, потребан је скоро читав један институт који би обухватио целокупно стваралаштво професора. Зато смо себи поставили релативно скроман циљ, да кроз избор тематских прилога осветлимо главна места у Петровићевом животном путу и делу, време и околности у којима је живео, као и то где се данас налази српска математичка школа. Аутори су у писању својих прилога избегавали техничке детаље и претерану употребу математичког језика. Отуда је монографија намењена општем читаоцу, пре свега онима које занима историја српске науке и како је она настајала на прелому 19. и 20. века, али и онима који желе да упознају живот једног изврсног математичара и универзалног ствараоца и, можемо сасвим слободно рећи, једне необичне личности.

Ж. Мијајловић, С. Пилиповић, Г. Миловановић

МИХАИЛО ПЕТРОВИЋ АЛАС:
ЖИВОТ И ДЕЛО

МИХАИЛО ПЕТРОВИЋ:
ИЗАБРАНА БИБЛИОГРАФИЈА

ПРИЛОЗИ БИБЛИОГРАФИЈИ И ИЗВОРИ ПОДАТАКА

Приредили Жарко МИЈАЈЛОВИЋ и Стеван ПИЛИПОВИЋ

Михаило Петровић објавио је преко три стотине научних радова из математике и око сто списа из других области. Такође је објавио двадесетак универзитетских уџбеника и монографија. Петровић има изузетно велики опус из многобројних области, од математике и њених примена па све до путописних романа и рибарства. Објављивао је радове у најчувенијим светским часописима, књиге код водећих француских издавача, али и у домаћим публикацијама, па и у локалним часописима и новинама. Неки радови су прештамповани, док су други прикупљени у тематске целине и тако поново објављивани. Рукопис *Стереометриске неједнакости* штампан је у Зборнику радова САН XXXV тек 1953, десет година након Петровићеве смрти. После Другог светског рата објављиване су сажете компилације Петровићевих путописа као посебна издања и под другим називом. Без обзира на напоре приређивача у припреми таквих издања, те књиге се морају приписати Михаилу Петровићу. Имајући све то у виду, доста је компликовано прикупити комплетну и тачну библиографију Михаила Петровића. Срећом, тај значајан и мукотрпан посао урадио је веома добро и детаљно Драган Трифуновић, свакако најбољи познавалац животног пута професора Петровића. Трифуновићева компилација Петровићеве библиографије може се наћи на неколико места, али у сваком случају најпотпунија верзија, заједно са многобројним коментарима, регистрима, индексима и другим помоћним текстовима налази се у 15. књизи

Сабраних дела Михаила Петровића. У истој књизи налази се велики попис извора и прилога других аутора о Михаилу Петровићу. Та књига, захваљујући љубазности Завода за уџбенике у Београду и ангажовању академика Градимира Миловановића, путем интернета јавно је доступна (видети параграф *електронски извори* у овом прилогу) у Дигиталном легату и Виртуелној библиотеци Математичког факултета у Београду. Споменимо да се у дигиталној форми на овим местима налази веома потпуна Петровићева заоставштина, али и велики број ауторских списа о Петровићу. Дела која су дигитализована и постављена у Виртуелној библиотеци или Петровићевом дигиталном легату означена су у овој библиографији са *VB*. С обзиром на једноставну доступност овог материјала, пре свега поменуте Трифуновићеве компилације, овом приликом дајемо само изводе из Петровићеве библиографије и ауторске прилоге о њему новијег датума. Заправо главни циљ овог избора је да се укаже на разноликост и ширину Петровићевог рада. На крају, у истом циљу наводимо два занимљива прилога о Петровићевом чланству у научним друштвима и учешћу у раду разних комисија и одбора.

Своје научне радове и чланке Петровић је објавио у првокласних 30 страних и у исто толико угледних домаћих научних и стручних часописа. Следећи списак представља краћи извод (према Трифуновићу) из те листе, заједно са бројем публикованих радова у тим часописима:

- *Глас Српске краљевске академије* (60),
- *Годишњак Српске академије наука и уметности* (20),
- *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* (12),
- *Bulletin de l'Académie royale de Serbie* (16),
- *Publications mathématiques de l'Université de Belgrade* (14),
- *Comptes rendus* (30),
- *Bulletin de la Société mathématique de France* (14),
- *Acta Mathematica* (1),
- *Mathematische Annalen* (3),
- *American Journal of Mathematics* (3),
- *L'Intermédiaire des mathématiciens* (9),
- *Věstník Král. české společnosti nauk* (6),
- *L'Enseignement mathématique* (8),
- *Rendiconti del Ciculo Matematico di Palermo* (4),
- *Српски књижевни гласник* (13),
- *Гласник Југословенској професорској друштва* (6),
- *Тежак* (6),
- *Ловац* (6),
- *Полиџика* (27).

Изабрани научни радови Михаила Петровића до 1900. године

1. О једној модификацији Грефеовој методе за решавање виших бројних једначина, први научни рад, необјављен, 1886.
2. *Intégration graphique de certains types d'équations différentielles du premier ordre*, Bulletin de la Sci. Math. de France, 27, 200–2005, 1890.
3. *Sur les integrales uniformes des équations du premier ordre et du genre zéro*, Comptes rendus, Paris, t. CXVIII, 22, 1190–1193, 1894.
4. *Sur les zéros et les infinis des intégrales des équations différentielles algébriques*, Thèses présentées à la Faculté des Sciences de Paris, N° 823, Gauthier-Villars, Paris, p. 109, 1894. (Докторска дисертација)
5. *Sommation des séries à l'aide des intégrales définies*, Compt. rendus, Paris, CXX, 15, 819–821, 1895.
6. *Sur l'équation différentielle binôme du premier ordre*, Compt. rendus, Paris, CXXI, 19, 632–635, 1895.
7. *Sur l'équation différentielle de Riccati et applications chimiques*. Vestnik kralovske, Sitzungsberichte der König – Böhmisches Gesellschaft der Wissenschaften, Praha, 39, 1–25, 1896.
8. *O diferencijalnim jednačinama prvog reda koje se mogu grafički integraliti pomoću g. Klerićevog šestara*, Glas LI, 18, 313–316, 1896.
9. *Sur les fonctions symétriques et périodiques des diverses déterminations d'une fonction algébrique*, Bulletin des Sciences mathématiques, Paris, 2e serie, XX, 108–114, 1896.
10. *Remarques sur les équations de dynamique et sur le mouvement tautochrone*, American Journal of Mathematics, Baltimore, XVIII, 2, 135–144, 1896.
11. *Sur les résidus des fonctions définies par les équations différentielles*, Mathematische Annalen, Leipzig, t. 48, 75–80, 1896.
12. *Contribution a la theorie des solutions singulieres des équations différentielles du premier ordre*, Mathematische Annalen, Leipzig, 50, 1–3, 103–112, 1896.
13. *Sur un procede d'integration graphique des equations differentielles*, Comptes rendus, Paris, 1897, CXXIV, 20, 1081–1084, presented in French Academy of Sciences by professeur P. Appell, 17. 5. 1897, прештампаано у *Journal de Physique*, Paris, 476–479, 1897.
14. *Sur l'équation différentielle lineaire du second ordre*, Bulletin de la Societe mathematique de France, Paris, XXV, 8–9, 221–235, 1897.
15. *Quelques formules generales relatives au calcul des integrales definies*, Rendiconti del Circolo Matematico di Palermo, Palermo, XI, 6, 247–259, 1897.
16. *Хидраулична интеграција*, Технички лист, Београд, 1898.
17. *Sur l'integration hydraulique des equation différentielle*, American Journal Math, Baltimore, 20, 4, 293–300, 1898.
18. *Sur une propriété des équations différentielles intégrables à l'aide des fonctions méromorphes doublement périodiques*, Acta mathematica, Stockholm, 1898, t. 22, pp. 379–386.

19. О електричним осцилацијама при исцртавању кондензатора, Глас СКА, LVI, 27–111, 1898.
20. *Appareil à liquid pour l'intégration graphique de certains types d'équations différentielles*, American Journal of Mathematics, Baltimore, Vol. XXII, No. 1, 1–12, 1899.
21. Прилози хемиској кинетици, Глас СКА, LVII, 207–277, 1899.

Изабрани научни радови Михаила Петровића после 1900. године

1. О математичкој теорији активности узрока, (приступна академска беседа, саопштено 1. децембра 1899), СКА, Глас, књ. LIX, Први разред, књ. 22, Београд, 1900, стр. 183–247.
2. *Jedno pitanje iz teorije funkcija sa dvjema nezavisno promjenljivim količinama*, JAZU, Rad, knj. 143, Razred matematičko-prirodoslovni, knj. 29, Zagreb, 1900, str. 96–106.
3. *Sur une classe d'équations différentielles du premier ordre*, Vestnik Král, české společnosti náuk, Praha, 1901, Trida math. prirodovedecká, t. XXXI, pp. 1–20.
4. *Remarque sur les zeros des series de Taylor*, Bull. Soc. math de France, Paris, 1901, t. XXIX, pp. 303–312.
5. *Generalisation de certaines formules de Stieltjes*, Rendiconti Circ. Mat. Palermo, 1903, t. XVII, 327–334.
6. *Sur une classe de séries entières*, Comptes rendus, Paris, 1906, t. CXLIII, 4, pp. 208–210.
7. *Jedna симетрична функција корена и њене особине*, СКА, Глас, књ. LXXV, Први разред, књ. 30. Београд, 1908, стр. 75–100.
8. *Procédé élémentaire d'application des intégrales définies réelles aux equations algébriques et transcendantes*, Nouvelles annales des mathématiques, Paris, 1908, 4e série, t. VIII, pp. 1–15.
9. *Expressions diverses des fonctions associées*, Bulletin de la Societe des Sciences de Bucarest-Roumanie, 1908, t. XVII, 1–2, pp. 11–19.
10. *Télémetre à sextant*, Brevet d'invention, Paris, 1910, Coll. XII (Instruments de précision, électricité), N° 413730 (avec M. Terzitch).
11. *Allure d'une transcendente entière*, Comptes rendus, Paris, 1912, t. CLIV, 8, pp. 499–501.
12. *Principe de minimum dans les phénomènes électrodynamiques et électromagnétiques*, Journal de Physique théorique et appliquée, Paris, 1912, 5e serie, t. II.
13. *Une transcendente entière et son rôle d'élément de comparaison*, Annales scientifiques de l'École normale supérieure, Paris, 1914, 3e serie, vol. XXXI, octobre 1914, pp. 441–454.
14. *Sur quelques fonctions des côtes et des angles d'un triangle*, L'Enseignement mathématique, Geneve, 1916, t. XVIII, 3–4, pp. 153–163.
15. *Remarques sur l'intégrales $\int uv dx$* , L'Enseignement mathématique, Geneve, 1919, t. XX, 4, pp. 268–270.
16. *Problèmes arithmétiques sur les équations différentielles*, Bulletin Soc. mathématique de France, Paris, 1924, t. LII, pp. 514–519.
17. *Correspondance entre la fonction et la fraction décimale*, Proceedings of the V International Congress of Mathematicians, Toronto (Canada), 1924, pp. 449–455.

18. *Problèmes d'intégration qualitative en astronomie*, Annuaire pour l'an 1930, Publications de l'Observatoire astronomique de l'Université de Belgrade, 1929, t. II, pp. 121–124.
19. *Une application de la résultante de deux fonctions*, *Mathematica*, Cluj, 1930, t. IV, p. 33–37.
20. *A propos d'une récente application de l'astronomie à la climatologie*, *Memoires*, Publications de l'Observatoire astronomique de l'Université de Belgrade, Belgrade, 1932, t. I, pp. 7–12.
21. *Theoreme sur les integrales curvilignes*, *Publications mathemat. de l'Univers. de Belgrade*, 1933, t. II, 45–59.

Филозофска дела

1. *Елементи математичке феноменологије*, СКА, Београд, стр. 788, 1911. VB
2. *Méchanismes communs aux Phénomènes disparates*, Nouvelle Collection scientifique, Directeur Émile Borel, Librairie Félix Alcan, Paris, стр. 279, 1921. VB
3. *Феноменолошко њресликавање*, СКА, Београд, стр. 33. 1933. VB
4. *Меџафоре и алеџорије*, СКЗ, 1967, стр. 196.

Прилози: а. комплетна библиографија Михаила Петровића и радова других аутора која су настала као одзив на Петровићеву математичку феноменологију; б. Михаило Петровић (биографија). Оба прилога саставио Д. Трифуновић. VB

Научне монографије и универзитетски уџбеници:

1. *Les spectres numeriques*, Gauthier-Villars, Paris, стр. 98, 1919. VB
2. *Leçons sur les spectres matheatiques*, Paris 1928. VB
3. *Integrales premieres a restrictions*, Gauthier-Villars, Paris, стр. 58, 1929. VB
4. *Крийџоџрафија*, Београд, 1928.
5. *Рачунање са бројним размацима*, предавања на Београдском универзитету, издање Задужбина Луке Ђеловића-Требињца, Београд, стр. 193, 1932. VB
6. *Елиџиџичке функције*, предавања на Београдском универзитету, издање Задужбина Луке Ђеловића-Требињца, Београд, стр. 236, 1937. VB
7. *Инџеџираџија диференџијалних џедначина џомођу редова*, Београд, 1938; друго издање Универзитет у Београду, стр. 196, 1969. VB
8. *Један диференџијални алеџориџам и џеџове џримене*, СКА, Београд 1936.

Универзитетска предавања

У библиотеци Математичког института САНУ налази се 14 скрипата Михаила Петровића у рукопису. Белешке са предавања написао је студент Боривоје Ј. Пуџић, у периоду 1910–1914. Наслови скрипата: *Теорија алеџбарских џедначина*, *Теорија извода са џрименама*, *Диференџијални рачун*, *Геомеџириџске џримене диференџијалноџ рачуна*, *Инџеџирални рачун*, *Геомеџириџске џримене инџеџиралноџ рачуна*, *Обичне диференџијалне џедначине*,

Парцијалне диференцијалне једначине, Линеарне диференцијалне једначине, Геометријске примене диференцијалних једначина, Аналитичка геометрија у равни, Аналитичка геометрија у простору, Основи теорије детерминаната, Теорија функција. VB

Путописи и романи

1. *Кроз јоларну област*, СКЗ, Београд, стр. 248, 1932. VB
2. *У царству јусара*, СКЗ, Београд, стр. 270, 1933. VB
3. *С океанским рибарима*, СКЗ, Београд, стр. 254, 1935. VB
4. *По забаченим острвима*, СКЗ, Београд, стр. 296, 1936. VB
5. *Роман јејуље*, СКЗ, стр. 270, Београд 1940. VB
6. *Далека коина и мора*, компилација претходно објављених рукописа, приредио Гвидо Тартаља, Просвета, стр. 267, Београд, 1948. VB
7. *Велико јујованье*, избор из Петровићевих путописа и сећања, приредио Драган Трифуновић, стр. 165, „Вук Караџић“, Београд, 1982. VB

Списи из рибарства

1. *Да ли рибе спавају*, Ловац, Београд, 1897, т. II, 9, стр. 61.
2. *La pêche en Serbie*, Exposition Internationale de Turin, Београд, стр. 13, 1911. VB
3. *Риболови у шимочкој крајини*, „Млада Србија“, Београд, стр. 15, 1933. VB
4. *Београд, негдашњи центар великој рибарства*, чланци одштампани у листу „Београдске општинске новине“, стр. 94, Београд, 1940. VB
5. *Бердајски риболови у прошлости и у садашњости*, СКА, Београд, стр. 132, 1941. VB

Књижевни и историјски списи

1. *Једна енглеска књига у нашој преводној књижевности прошлог века*, поводом годишњице Николе Чупића, 1934.
2. *Једна недовршена или изубљена приповећка Стевана Сремца*, Београд, 1938.
3. *Један велики муслимански јусар*, књ. XLIII, Задужб. Николе Чупића, Београд, 80–127, 1941.

Извори и ауторски прилози о Михаилу Петровићу

Архив САНУ, Библиотеке: САНУ, Математичког института САНУ, МФ (Математички факултет у Београду), Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, Музеј града Београда, Фондови и збирке Архива Србије: Министарство просвете, Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Министарство народне привреде, Лични фонд Живојина Перића, Збирка *Varia*, *Српске новине*.

Књиге и каталози

1. М. Божић, *Прејлед историје и филозофије математике*, Завод за уџбенике, 2. издање, Београд, стр. 305, 2010.
2. Г. Малетић, *Кашарке Београда*, Лагуна, Београд, стр. 200, 2017.
3. Милутин Миланковић, Јеленко Михаиловић, *Мика Алас – Белешке о живоју*, Космос, Београд, 1946; II издање *Личности Михаила Пејровића*, приредио В. Милићевић, Београд – Калгари, стр. 124, 2012. **VB**
4. *Михаило Пејровић, човек, филозоф, математичар*, зборник радова, у редакцији Д. С. Митриновић, Математичка библиотека 38, Београд, стр. 196, 1968. **VB**
5. М. Петровић, *Notice sur les travaux scientifiques de M. Michel Petrovitch* (1894–1921), Gauthier-Villars, Paris, 1922. **VB**
6. Тадија Пејовић, *Моје усјомене и доживљаји 1892–1945*, Породица Пејовић, Београд, 1992. **VB**
7. E. Robson and J. Stedall, *The Oxford handbook of the history of mathematics*, Oxford University Press, 2009.
8. Д. Трифуновић, *Летопис живоја и рада Михаила Пејровића*, САНУ Београд 1969, стр. VIII+631. **VB**
9. Д. Трифуновић, *Михаило Пејровић Алас – живој и дело*, Дечје новине, Горњи Милановац, 1982. **VB**
10. Д. Трифуновић, *Бард српске математике – Михаило Пејровић Алас*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.
11. *Сабрана дела Михаила Пејровића*, 15 томова, гл. уредник Д. Трифуновић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд 1998; **Приредили**: Б. Станковић, Д. Адамовић (1. *Диференцијалне једначине 1*), В. Марић, Љ. Протић (2. *Диференцијалне једначине 2*), Д. Аранђеловић (3. *Анализа*), Ж. Мијајловић (4. *Алгебра*), Д. Адамовић, Д. Трифуновић (5. *Математички сјектори*), Д. Трифуновић (6. *Математичка феноменологија*, 8. *Интервална математика, Диференцијални алгебри*), 14. *Рибарство*, 15. *Михаило Пејровић – исма, библиографија и летопис*), В. Вујичић (7. *Елементи математичке феноменологије*), З. Каделбург (9. *Елементарне функције, Интеграција помоћу редова*), М. Марјановић, Д. Трифуновић (10. *Чланци – Студије*), С. Пековић (11, *Путописи I*, 12. *Путописи II*, 13. *Метафоре и алгебрије*). **VB**
12. *Српски математичари*, зборник предавања, гл. уредник Д. Којчић, САНУ 2015, Београд, 173 стр.; **Ауторски прилози о Михаилу Петровићу**: Љ. Протић, К. Хедрих, А. Николић, В. Милићевић. **VB**
13. *Изложба – Београдска математичка школа*, каталог, уводни текст Б. Манић, Архив Србије, Београд, 1968. **VB**
14. *Изложба – Лејенде Београдској универзитетској*, *Михаило Пејровић Алас*, М. Вранић-Игњачевић, Д. Бесара, Д. Трифуновић, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, Београд, 67 стр. 2003.

15. Изложба – Михаило Пејировић Алас, родоначелник српске математичке школе, каталог, уредник Ж. Мијајловић, САНУ, 166 стр. Београд 2018. Ауторски прилози: Ж. Мијајловић, С. Пилиповић, С. Вујошевић, М. Пантић, Д. Вучић, И. Живаљевић, М. Божић, Р. Станковић, К. Р. (Стевановић) Хедрих, М. Михаљевић, М. Думнић, М. Новаковић, М. Шеган-Радоњић VB

Чланци

1. М. Бертолино, *Наш гуџ Михаилу Пејировићу*, Дијалектика, 1–2, год. XV, Београд, 1980, 87–92.
2. Ј. Кеџкић, *Serbian doctors of mathematics in the 19th century*, Publications de l'Institut Mathematique, N.S. t. 38 (52), 1985, 3–6.
3. Ј. Кечкић, *Михаило Пејировић*, Живот и дело Српских научника, књ. 2, САНУ, Београд, 1997.
4. S. Lawrence, *Mathematics Education in the Balkan Societies Up To the WWI*, Teaching Innovations, 2014, Volume 27, Issue 3, pp. 46–57.
5. М. Maljković, В. Stojanović, Ž. Mijajlović, *Digital legacy of Mihailo Petrović Alas*, NCD Review, 31, 2017, 10–17.
6. Ž. Mijajlović, N. Pejović, *Twenty Four Manuscripts in the Virtual Library of the Faculty of Mathematics in Belgrade*, NCD Review, 25, 2014, 29–35.
7. Ž. Mijajlović, Z. Ognjanović, A. Pejović, *Digitization of Mathematical Editions in Serbia*, Mathematics in Computer Science 3(3): 251–263, 2010.
8. А. Nikolić, *The beginnings of mathematical institutions in Serbia*, Publ. Inst. Math. 102 (116), 1–16, 2017.
9. Т. Pejović, *Michel Petrovitch (1869–1943)*, Publications de l'Institut Mathematique, N.S. 8 (22), 1–4, 1968.
10. А. Petrović, *Development of the first hydraulic analog computer*, Archives internationales d'histoire des sciences, Vol. 54, No. 153, Brepols Publishers, Belgium, 1–14, 2004.
11. N. Pejović, *Digitization of mathematical textbooks used in Serbia in the past*, NCD Review, 12, 2008, 55–64.
12. S. Pilipović, *Naš profesor Mihailo Petrović*, Planeta, 2013.
http://www.planeta.rs/56/08_Tema4.htm
13. М. Sipos, *The fascinating and forgotten world of hydraulic computing*, June 22, 2016.
<https://www.are.na/block/823545>,
14. Миодраг Томић, Математичке науке, Српска академија наука и уметности и развој науке и уметности у Срба, вол. 1, САНУ Београд, 1989.
15. Д. Трифуновић, (1989), *Математички инструменти Љубомира Клерића*, Историјски списи математике и механике, Математички институт САНУ, Историја математичких и механичких наука, књ. 2, 65–84.

16. Снежана Шарбох, Патенти – *Далџинар, најрава за шифровање и вечийи календар*, Планета, 1. 2. 2018.
17. *Др Михаило Пејровић 1868–1943*, У фондovima и збиркама Архива Србије, Приредила: Славица Соломун, Архив Србије, Београд 2018.

Електронски извори – Интернет линкови:

- Дигитални легати, Математички факултет у Београду:
<http://alas.matf.bg.ac.rs/~websites/digitalnilegatmpalas>
- Виртуелна библиотека Математичког факултета у Београду:
<http://elibrary.matf.bg.ac.rs>
- Раде Дацић: Осам српских математичара,
http://www.rastko.rs/istorija/delo/10296#_Тoc197175291
- Линк ка тексту о патентима Михаила Петровића из часописа *Планетиа*:
http://www.planeta.org.rs/56/05_Tema1.htm#.Wpa1JKjwaUl
- Wikipedia, одреднице Mihailo Petrović (енгл.), Михаило Петровић Алас.
 History of ICMI (International Commission on Mathematical Instruction),
<http://www.icmihistory.unito.it/portrait/petrovic.php>
- Famous Scientists,
<https://www.famousscientists.org/mihailo-petrovic-alas>
- Special Issue of International Journal Non-Linear Mechanics, Vol. 73, July 2015, Dedicated to Petrović's theory: *Elements of mathematical phenomenology and Phenomenological Mappings*.
 Editors: K. R. (Stevanovic) Hedrih, I. Kosenko, P. Krasilnikov, P. D. Spanos
<https://www.sciencedirect.com/journal/international-journal-of-nonlinear-mechanics/vol/73>
- Consulate General of the Republic of Serbia – New York, Serbian scientists:
<http://www.serbiaconsulatenyc.com/en/greatscientists.html>
- Видео запис *Хидроинтеграјор Михаила Пејровића Аласа* (7.21 min)
<http://alas.mi.sanu.ac.rs/video/hidrointegrator.mp4>
- Видео запис о рибарству Михаила Петровића Аласа (10.12 min)
<http://alas.mi.sanu.ac.rs/video/ribarstvo.mp4>

Прилози

Члан академија, страних и међународних друштава: СКА (Српска краљевска академија, дописни 1897, редовни члан 1900), JAZU (Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, дописни члан 1897), члан Чешке академије наука у Прагу, Академије наука у Варшави од 1929, Академије наука у Букурешту од 1929, дописни члан Пољске академије наука и уметности у Кракову од 1937, Société mathématique de France, Circolo matematico di Palermo, Société Française de Physique, Societatea de sciinte din Bucuresti, Deutsche Mathematiker – Vereinigung – Leipzig, Association des docteurs des Sciences – Paris,

Association française pour l'avancement des sciences (од 1928. почасни председник), међународне Комисије за унификацију терминологије математичке физике – Берлин, IСMI (International Commission on Mathematical Instruction – Међународне комисије за математичку наставу, од оснивања 1915), Научног друштва Шевченко – Лавов, Ротари клуба (Rotary club), professeur agrégé на универзитетима у Паризу и Бриселу.

Члан комисија, одбора, удружења и друштава: Комисије за израду пројекта закона Српске краљевске академије, Комисије за преглед Академијиних рачуна, представник Српске краљевске академије у Савету Међународних научних унија; Удружења универзитетских наставника, Главног просветног савета, Сталне комисије за полагање професорских испита, изасланик Министарства просвете на испитима зрелости у гимназијама у Београду, Крагујевцу, Нишу, Јагодини; повремени надзорник средњих школа; Одбора за књижевност задужбине Николе Чупића (изабран на упражњено место по смрти књижевника Милана Ракића 1938); Саветодавног одбора Министарства народне привреде, Комисије за доношење првог Закона о слатководном риболову на језерима и рекама Србије 1898, комисија за преговоре о закључењу конвенције о риболову са Румунијом, као и у преговорима о заштити риболова на Сави, Дунаву и Дрини са Аустроугарском; Одбора Океанографског института у Сплиту, Комисије за вештачке рибњаке Министарства народне привреде, Београдског рибарског удружења (оснивач), Управног одбора Првог српског краљевског повлашћеног бродарског друштва, Управног одбора Савеза ловачких удружења Србије; хонорарни инспектор Министарства пољопривреде и вода.

Михаило Петровић као матурант Прве београдске гимназије, 1885. (Архив САНУ, 14188/14)

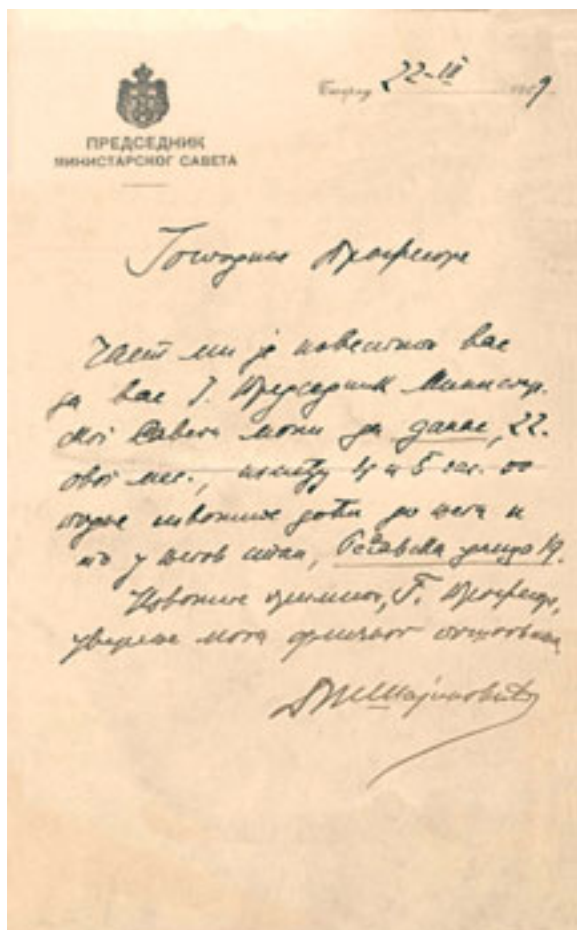
Сведочанство о испиту зрелости, 1885. (Архив Србије, МПС, Ф25, р207/894)

Архив САНУ, 14197/II-22-3

Архив САНУ, 14197/II-7

Позив професору Михаилу Петровићу да посети Стојана
Новаковића, председника Министарског савета, 22.3.1909.
(Удружење „Адлигат“)

Архив САНУ

Архив САНУ, 14188/27

Михаило Петровић у председништву Првог конгреса математичара словенских земаља, Варшава, 23-27.9.1929. (Архив САНУ, 1419717)

ш.б.б. 2522

ЗАПИСНИК ДИПЛОМСКОГ ИСПИТА.

ГРУПА I Испитни предмети

A	Теориска Математика
B	Прим. Математика
B	Фитика

КАНДИДАТ г.ца Зезаква Симић
пријавио се да полаже Теориску Математику
као први стручни предмет (раздео А).

Прегледав уписнице Испитни Одбор је ушардио да је
кандидат испунио погодбе из члана 12. Уредбе Филозофског Факултета и да се
допусти приступити на испит.

10. Октобра 1928 год.
у Београду.

ИСПИТНИ ОДБОР:

Чланови:

Председник,

Н. Симоновић
Штејковић

Мих. Петровић

Личне ствари Михаила Петровића у холу истоимене основне школе у Београду

Даљинар из 1910. године – патент Михаила Петровића Аласа који је конструисао заједно са генералом Милорадом Терзићем